

MULTILINGÜISME FAMILIAR EN LLENGÜES MITJANES

RECENSIÓ DE

BASTARDAS-BOADA, ALBERT, BOIX-FUSTER, EMILI, TORRENS-GUERRINI, I ROSA MARIA. (EDS.). (2019). *FAMILY MULTILINGUALISM IN MEDIUM-SIZED LANGUAGE COMMUNITIES*. PETER LANG

Andreia Sanchez Moroni*

Paraules clau: sociolingüística; multilingüisme; llengües mitjanes; transmissió lingüística intergeneracional; llengües d'herència.

FAMILY MULTILINGUALISM IN MEDIUM-SIZED LANGUAGES

REVIEW OF

BASTARDAS-BOADA, ALBERT, BOIX-FUSTER, EMILI, TORRENS-GUERRINI, & ROSA MARIA. (EDS.). (2019). FAMILY MULTILINGUALISM IN MEDIUM-SIZED LANGUAGE COMMUNITIES. PETER LANG

Keywords: sociolinguistics; multilingualism; medium-sized languages; intergenerational linguistic transmission; heritage languages.

---

* Andreia Sanchez Moroni, Universidad Internacional de La Rioja – UNIR. andreia.sanchez@unir.net. [0000-0002-0422-5931](https://orcid.org/0000-0002-0422-5931)

Citació recomanada: Sanchez Moroni, Andreia. (2022). Multilingüisme familiar en llengües mitjanes. Recensió de Bastardas-Boada, Albert, Boix-Fuster, Emili, i Torrens-Guerrini, Rosa. (eds.). (2019). *Family Multilingualism in Medium-Sized Language Communities*. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 77, 283-285. <https://doi.org/10.2436/rld.i77.2022.3823>

Com el títol de l'obra indica, aquesta publicació, editada pels professors de la Universitat de Barcelona Albert Bastardas-Boada, Emili Boix-Fuster i Rosa Maria Torrens-Guerrini, amb la contribució d'altres deu autors, dona a conèixer el resultat de recerques sobre multilingüisme en el context familiar de llengües mitjanes. És, doncs, una mirada a partir de la perspectiva sociolingüística, que dona continuïtat als estudis sobre llengües en contacte.

Les llengües mitjanes es defineixen per criteris demogràfics, és a dir, són llengües parlades entre un i vint-i-cinc milions de persones. Geogràficament, la major part de les dades presentades es van generar a Catalunya (és el cas de Bastardas-Boada, Boix-Fuster i Paradís, Bernat i Baltrons, Torrens-Guerrini i Laborda Gil), tot i que quatre capítols ens condueixen a Dinamarca (Larsen i Maegaard), Lituània (Markova), República Txeca (Özörencik i Hromadová) i el Regne Unit (Stacey i Soler). Les llengües en contacte amb les llengües pròpies de cadascun d'aquests llocs amplien el panorama i hi inclouen altres idiomes europeus, com el francès, l'italià, l'alemany, el finès o el grec. Però també hi ha dades d'informants d'altres llocs del món, com Llatinoamèrica (parlants de castellà i portuguès) o parlants de xinès o rus. Així doncs, no deixa de ser un fragment centrat en Europa, divers i actual, que dialoga amb tendències migratòries de les últimes dècades.

La rellevància d'enfocar les llengües mitjanes resideix en diversos punts. Un d'ells consisteix a trencar amb la perspectiva tradicional (i binària) de llengües hegemòniques minoritàries i a endinsar-se en un univers que representa un grup important de llengües parlades al món. Els editors reivindiquen, a més, que la sostenibilitat de les llengües mitjanes no necessàriament passa per escenaris de monolingüisme, ja que el multilingüisme destaca com a norma (i no com l'excepció), de manera que aprofundir en l'univers familiar ens permet conèixer amb més detall aquestes dinàmiques.

No obstant això, la lectura del conjunt ens convida a altres qüestionaments, els quals inclouen algunes discussions recurrents en l'escenari de la transmissió lingüística intergeneracional.

Si bé és cert que en molts moments la discussió teòrica reprèn el concepte de polítiques lingüístiques, com proposa Spolsky, amb les seves pràctiques, ideologies i gestió, tractant d'acostar-lo al context familiar, Bastardas-Boada, per exemple, aprofundeix en el fet que els usos lingüístics de famílies multilingües no solen ser planificats; per tant, es planteja si és adequat continuar utilitzant el terme *política lingüística familiar* sense aquest planejament. Deixar clar que en molts escenaris les llengües en una família s'autoorganitzen sense que hi hagi pròpiament una "gestió" i que aquests usos evolucionen amb el temps, és una noció necessària i que pot motivar recerques longitudinals, una cosa encara poc habitual en els contextos de famílies multilingües. Les dades de Bernat i Baltrons sobre famílies francocatalanes també exemplifiquen les alteracions en l'ús de les llengües al llarg del temps.

En termes metodològics, predominen els dissenys qualitius, amb dades generades majoritàriament en la dècada de 2010, a partir d'entrevistes semiestructurades, habitualment amb un dels adults de la família, encara que en alguns casos s'ha entrevistat tots dos (Torrens-Guerrini, Larsen i Maegaard). Ocasionalment, aquest conjunt de dades es complementa amb registres addicionals d'interacció dels membres de la família o, com fan Stacey i Soler, amb una perspectiva quantitativa, a partir de l'aplicació d'una enquesta. Els diversos estudis es recolzen, també, en dades demogràfiques oficials per a compondre l'anàlisi. Malgrat que cadascun d'ells tingui les seves especificitats, la mirada metodològica és bastant homogènia i facilita la lectura de l'obra en conjunt. Tot plegat, condueix l'estudiós que desitja ampliar els seus coneixements d'aquests contextos vers una mateixa direcció.

Quant a les teories que fonamenten l'obra, destaquen, tal com s'ha dit, les contribucions de la sociolingüística, encara que dos autors ens conviden a explorar noves perspectives. És el cas de Laborda Gil, que en les seves entrevistes amb persones de vuit països diferents residents a Catalunya se centra en els marcadors del discurs i en els gèneres autobiogràfics. Addicionalment, Özörencik i Hromadová, en l'escenari de la República Txeca, introdueixen la discussió sobre la narrabilitat (*tellability*) d'allò que poden arribar a explicar els entrevistats a partir de creences metalingüístiques compartides (*sharedness*) i les ocasions en què es resisteixen a contestar a una pregunta. Són idees que ens porten a reflexionar sobre la posicionalitat de l'investigador: a qui contaràn què els nostres entrevistats? Com arribar a la informació que desitgem o, més aviat, quines limitacions presenten les nostres dades a causa de la nostra retallada metodològica?

Així doncs, a més d'un panorama actualitzat sobre la recerca en diversos contextos familiars multilingües, tenim un punt de partida estimulants per a futures recerques, benvingudes i necessàries, tal com indiquen els autors en diferents moments. La lectura ens suggereix la possibilitat d'aprofundir en la discussió sobre la posicionalitat de l'investigador i sobre si seria necessària o desitjable en uns certs contextos una postura situada, o de proximitat amb els entrevistats, que amplii la narrabilitat i reduís la resistència. Igualment, l'obra aporta dades que permeten qüestionar una certa homogeneïtat en els perfils dels participants dels estudis, notablement la insistència a entrevistar dones en els contextos de transmissió lingüística familiar, la qual cosa a dia d'avui és una pràctica comuna, no sempre justificada.

En aquest sentit, observem que Laborda Gil no explica per què té una preferència per entrevistar dones ("The main research instrument is a series of open-ended and semi-structured interviews to an adult member of these families (female, preferably)", p. 54) i Torrens-Guerrini assenyala que els projectes nacionals de recerca finançats pel govern d'Espanya no preveuen entrevistes amb els pares, de manera que fer-ho acaba sent una decisió personal de la investigadora ("Although neither the Evotranling nor the Globlinmed Project, referred to in 4.3, planned to interview the father, fathers were interviewed every time the opportunity arose", p. 254). Les dades quantitatives de l'enquesta d'Stacey i Soler també provenen d'un alt percentatge de dones ("225 (97 %) respondents were mothers and 8 (3 %) were fathers" – p. 170). No resta més que concloure que la mirada que s'acostuma a tenir dels contextos multilingües familiars és parcial i no sol estar equilibrada, i es convida els futurs investigadors i investigadores a reduir aquesta diferència de gènere (la qual cosa, possiblement, llançarà nous coneixements sobre les dinàmiques del multilingüisme i de la transmissió lingüística en els contextos familiars).

Una altra de les reflexions que la lectura de l'obra ens proporciona es refereix als contrastos entre les ideologies lingüístiques que poden imperar en aquests espais geogràfics, declaradament monolingües en el cas de la República Txeca, com indiquen Özörencik i Hromadová. Són variades, és cert, però crida l'atenció la percepció sobre diferents classes de bilingüisme: si és aparellat amb l'anglès, com a Dinamarca, és vist com a cosa positiva i no "problemàtica" com succeeix amb altres llengües, com exposen Larsen i Maedaarg; o la concepció que el multilingüisme generi problemes de llenguatge, que destaca en el context lituà (en paraules dels entrevistats de Markova: "According to our speech therapist, the problem is using two languages", p. 160; "Many children, who learn two or three languages, get confused and then have to go to a speech therapist", p. 157). En el cas de Catalunya, els cinc estudis presents en l'obra ens ajuden a aprofundir en la varietat d'ideologies que pot existir en un mateix context, també amb la mirada cap als nous parlants de català, com destaquen Boix-Fuster i Paradís.

Conèixer millor les ideologies, pràctiques i, en alguns casos, les intervencions que els membres de la família proposen en les seves dinàmiques lingüístiques són objectius que els investigadors d'aquest volum es plantegen i qüestions que exploren. Clarament, també ens permeten reflexionar sobre polítiques lingüístiques, pensades des d'una perspectiva clàssica, "macro", estatals o institucionals, de manera més encertada. Això perquè, com bé ens recorden Boix-Fuster i Paradís: "All meaningful language policy is ultimately played out in the family" (p. 193).